

Verslag Schakelkring op 14 december 2011

In het kader van de ondersteuning schakelklassen organiseert Sardes jaarlijks een schakelkringbijeenkomst. Op deze bijeenkomst in lopend schooljaar 2011-2012 wordt aandacht besteed aan het belang van executieve vaardigheden, vragen en tips aan elkaar (Eerste Hulp bij Schakelklassen) en een didactiek voor begrijpend lezen/belang van een doorgaande lijn.

Het programma was als volgt:

- Welkom, korte voorstelronde en toelichting programma
- **Het belang van executieve vaardigheden in de schakelklas**
Inleiding door Jeroen Aarssen (Sardes) en discussie over de herkenning en stimulering van deze vaardigheden van leerlingen in de (schakel)klas.
- **EHB..S. (Eerste Hulp bij Schakelklassen).**
Grijp je kans en stel je dringende vragen aan collega-schakelklassen!
Onderlinge tips en uitwisseling materialen zijn ook welkom.

PAUZE

- **Didactiek voor begrijpend lezen in de schakelklas en het belang van een doorgaande lijn in groep 1-8**
Inleiding door Kees Broekhof (Sardes) en discussie over het gebruik van begrijpend leesstrategieën in de schakelklas en de aansluiting van deze didactiek bij de reguliere groepen (ook in groep 1-3).
- Afsluiting

Karin Vaessen van Sardes heet de aanwezigen welkom en doet een aantal mededelingen vooraf.

- Volgens de huidige opdracht van OCW is dit de laatste schakelkring-bijeenkomst. Onduidelijk is of er nog een landelijke ondersteuningsstructuur blijft bestaan. Sardes houdt vinger aan de pols bij het ministerie en zal via de nieuwsbrief het verloop laten weten.
- Er komen extra gelden voor de G37 voor o.a. schakelklassen (zie ook info op site). Op dit moment worden bestuurs- en prestatieafspraken gemaakt tussen gemeenten en ministerie o.a. over het aantal schakelklassen en kwaliteit hiervan.
- Zoals ook in de laatste nieuwsbrief vermeld is onlangs het onderzoeksrapport van SCO/ITS verschenen naar de schoolloopbanen van SK leerlingen. Dat SK positieve effecten op korte termijn hebben, heeft eerder onderzoek reeds aangekondigd. Vraag is of SK leerlingen deze effecten ook op langere termijn vasthouden. Voor de jongere SK leerlingen blijken deze effecten wisselend. Vaak is toch het beeld dat leerlingen deze resultaten niet volhouden in latere jaren. 'Ze zijn er niet na 1 jaar SK'. Verdere begeleiding en extra aandacht blijken noodzakelijk. De oudere basisschool leerlingen die SK volgen houden de effecten echter wel vast. Dat geldt nog sterker voor de kopklasleerlingen. Een van de mogelijke verklaringen van de onderzoekers is dat deze

iets oudere leerlingen beter geselecteerd kunnen worden en beter nagegaan kan worden of de SK een goede interventie voor hen is. De leercapaciteiten en de struikelblokken in leren zijn op deze leeftijd al meer uitontwikkeld. Bij jongere leerlingen is dit beeld nog niet zo eenduidig. Dit wordt ook wel door deelnemers onderkend. In de SK voor jongere leeftijden zitten toch vaak leerlingen waar achteraf sprake is van meer dan alleen taalachterstanden. Een van de aanwezigen vertelt dat zij de aangemelde leerlingen ook echt in de klas gaan observeren om te bepalen of zij voldoen aan het goede profiel van de SK- leerling.

- Karin wijst op de SK-brochure over ouderbetrokkenheid (zie alle brochures op de site). Mogelijk dat deze geactualiseerd wordt. Centrale opvang Maassluis geeft aan dat zij extra input leveren op ouderbetrokkenheid (o.a. een 6 wekelijkse bijeenkomst voor ouders) en best benaderd kan worden (Frea van der Weck).

Executieve vaardigheden

Jeroen Aarssen geeft een presentatie over executieve vaardigheden/zelfregulatie (zie power point presentatie). Naast aandacht voor taal (en rekenen) is het ook belangrijk om aandacht te hebben voor voorwaarden voor het leren. In Amerika is aangetoond dat het stimuleren van executieve vaardigheden op jonge leeftijd, op latere leeftijd betere taal- en rekenprestaties oplevert. Deze vaardigheden blijken een betere voorspeller van de onderwijsloopbaan te zijn dan taalontwikkeling.

Jeroen geeft verder toelichting op de achterliggende principes en onderzoeken, het programma Tools of the mind, geeft voorbeelden, doet oefeningen en gaat tot slot in discussie met SK-leerkracht en coördinatoren.

Deelnemers geven aan dat ze het herkennen en er ook best veel onbewust aan doen in de schakelklas. Goed is om te horen hoe belangrijk dit is voor de ontwikkeling van kinderen. Voornemen nu is daarom om het nog meer en bewust aandacht te gaan geven en ook als leerkracht te sturen op deze ontwikkeling. Men gebruikt ook al best veel materialen in die richting (beertjes, stoplicht etc.) is de opmerking. Belangrijk is dat dit preventief wordt ingezet en niet op het moment dat er al problemen zijn. Het is goed om dit breed in te zetten voor alle leerlingen. Het kan het werk voor (SK) leerkrachten leuker, makkelijker (rust) en ook interessanter maken. Als deze executieve vaardigheden goed ontwikkeld zijn, komen leerlingen makkelijker tot leren.

Jeroen geeft aan dat hij bij Sardes bezig is om een training te ontwikkelen voor leidsters en leerkrachten (onder de naam de Kleine Kapitein). De deelnemers geven aan hier interesse in te hebben en willen graag op de hoogte worden gehouden.

Voor meer informatie: zie boekje Zelfsturing als basis voor de ontwikkeling van het kind (Sardes site) http://www.sardes.nl/publicaties_detail.php?nav=100&publ=135

Vragen en tips aan elkaar

Deelnemers hebben elkaar bevroegd en getipt over diverse methoden (o.a. Zien en Snappen), goede selectie van leerlingen (ook observatie), wijze van monitoring en zicht op de toekomst van SK en de financiële kant). Tot slot heeft Elza Andela ons 'getrakteerd' op foto's van en toelichting op alle mooie materialen en spelletjes die zij in de loop der jaren voor de SK heeft verzameld. Leuke tips voor anderen wordt opgemerkt. We noemen er een paar: kaartjes 'Open hartig' (om gesprekken met elkaar aan te gaan), Architecto, Tangram, diverse materialen van Hema, Max, tik tak boom, Trantrix, Logicus, etc.

Doorgaande leerlijnen: technisch en begrijpend lezen en woordenschatontwikkeling

Laatste onderdeel van de middag is een presentatie van Kees Broekhof van Sardes over het belang van een doorgaande lijn (en wat is dat eigenlijk? Waarom is dat belangrijk?).

Gesproken is over doorgaande lijnen technisch lezen (en dat dit doorloopt tot einde basisschool), begrijpend lezen (en de overeenkomst in didactiek/strategieën tussen de Taallijn en Nieuwsbegrip), woordenschat ontwikkeling (met de opmerking van Kees dat aparte woordenschatlessen verlies aan tijd zijn. Beter is het om dit te integreren), pleidooi voor aandacht voor schooltaalwoorden (m.n. in bovenbouw), belang van vrij lezen (zie ook verslag 26 jan jl en publicatie 'Meer lezen, beter in taal').

Meer informatie: http://www.kunstvanlezen.nl/index.html?page_id=4101&newsItemId=437

Kees wijst de aanwezigen op de zeer goed uitgewerkte leerlijnen van de SLO voor Schrijven en Lezen. Jet van Zandvoort uit Tilburg vult aan dat de SLO i.s.m. LOWAN ook bezig is met leerlijnen voor nieuwkomers. Dit is waarschijnlijk eind 2012 klaar.

Concluderende opmerking van Kees is dat de Schakelklassen toch vaak het taallaboratorium van de school zijn, de motor van waaruit nieuwe ontwikkelingen op taal- en leesonderwijs op gang worden gebracht. De aanwezigen beamen dit. Deels wordt dit overgenomen door de rest van de school (en geïntegreerd in de hele basisschool), voor een deel echter ook niet. Hier ligt een gemiste kans, aldus de aanwezigen. De meerwaarde en expertise van de schakelklas zou nog beter benut kunnen worden in de school.

We wensen de SK-leerkrachten en coördinatoren veel succes in hun mooie en waardevolle werk!

Karin Vaessen, Jeroen Aarssen, Kees Broekhof